

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Ad Mentem Præcipuorum Theologorum & Canonistarum, per Casus
practicos exposita, nunc quartò ab ipso Authore revisa ... & in 4. Tomulos
sic divisa, ut pro libitu in duas aut 4. Partes commodè compingi possit

Per XXXVI. Casus Exhibens Materiam de Conscientiâ, Legibus, Peccatis,
Fide, Spe, Charitate, Jure & Justitiâ

Jansen, Leonard

Coloniæ Agrippinæ, 1752

VD18 13475452-001

Casus XXIX. De Furto.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39804

benè sic exigente bono communi, fructus tamen percepti, vel commeriti illis relinqui debent, uti & restitui pretium ex communi ærario, si officia illis pro bono communi vendita fuerint, possentque in tali casu illis substitui à plebe postulati, etsi sint minùs digni, vel etiam inhabiles, eâ tamen conditione, ut intra breve tempus se qualificent, vel redditâ reipublicæ pace officia dignioribus cedant. Ratio horum est conservatio vel restitutio pacis publicæ.

C A S U S XXIX.

De Furto.

Jason Neo - Theologus examinatur 1. *Quid sit furtum.* 2. *Quotuplex.* 3. *Quale peccatum.* 4. *Qua sit materia gravis* 5. 6. 7. 8. *Qualiter solvantur contraria.* 9. *An furtis assueti peccent mortaliter furando rem levem.* 10. *An plura furtiva levia faciunt unum grave.* 11. *An post illatum grave damnum quid leve auferens semper peccet mortaliter, & quid si à diversis modica auferat.* 12. 13. *Quid si plures quid parùm accipiant communi consilio?* 14. *Quid si alter ex ablatione rei levis multum sit contristandus.* 15. *Quid si plures servi jussu Domini auferant multa modica.* 16. *Quid si quis inadvertenter complevit materiam gravem.* 17. *An modica per longa intervalla coalescant?* Pro resol.

QUÆR. I. *Quid & quotuplex sit furtum?* 1.
R. Imò : *Furtum est injusta & occulta rei aliena contrectatio, hoc est acceptio, vel detentio Domino rationabiliter invito. Dicitur imò : contrectatio occulta, nam si fiat Domino, vel illo, qui loco Domini rem tenet, præsentem, & reluc-*
stante,

tante, cum aliquo metu, vel violentia, dicitur rapina, quæ distinctam habet malitiam à furto & violentiam, quam infert. *S. Th. q. 66. a. 4.* Dicitur 2. *rei aliena*, quæ scilicet est sub alterius dominio, vel quasi dominio; unde non tantum admittis furtum, si Petro auferas rem Petri, sed etiam, si eidem auferas rem tuam ipsi in pignus datam, quia pignus est creditori obligatum, & sub eius quasi dominio; dicitur 3. *Domino rationabiliter invito*, hinc furioso volenti occidere licet auferas gladium, item libros hæreticos non habenti facultatem eos retinendi, quia non possunt esse rationabiliter invitati.

2. R. II. Furtum aliud est *simplex* aliud non *simplex*, putà quod præter irationem furti adhuc aliam habet malitiæ speciem, velut rapina, de qua jam dixi; & Sacrilegium, seu furtum rei sacræ, vel rei non sacræ è loco sacro: item furtum aliud dicitur *qualificatum*, quod habet speciale nomen, & pœnam in jure, ut *peculatus* seu furtum rei ad Principem seu fiscum pertinentis; *plagium* quod est furtum hominis liberi, & invitati; *abigeatus* seu abductio pecorum è grege; aliud denique vocatur *manifestum*, in quo scilicet fur præsentem inclamatione, & persecutione cum re furtivâ eodem die apprehenditur antequam eò deveniat, ubi cum furto manere constituerat; aliud *non manifestum*, in quo fur non ita apprehenditur.

3. QUÆR. II. An & quale peccatum sit furtum?
R. Furtum esse peccatum est de fide ex præcepto 7mo decalogi, *non furtum facies*: est autem ex objecto seu genere suo mortale, ita ut manendo intra speciem furti absque hoc, quòd adveniat nova species malitiæ v. g. Sacrilegii, vel rapinæ, possit quis peccare mortaliter, ut iterum certum est:

est; directè enim furtum repugnat charitati, iustitiæ, & bono communi: quis enim dicet furantem 100. imperiales non peccare mortaliter? fit autem furtum veniale, vel etiam nullum peccatum: 1. Ratione indeliberationis vel ignorantia, ut si quis vel bonâ fide vel cum levi culpâ ignoret hanc rem esse alienam, vel credit Dominum non esse invitum. 2. Fit veniale ex parvitate materia; quænam autem materia constituat hîc peccatum mortale, vel veniale, non ex solâ quantitate rei ablata estimandum est; sed simul ex circumstantiis personæ ditioris, vel egentioris, damni majoris, vel minoris inde secuti: Recta enim ratio dicit, esse gravius peccatum, auferre solidum pauperi, quàm eundem auferre ditissimo Principi, & ut ait *D. Thom. opusc. de erudiendis Principibus L. 7. c. 8.* in amissione unius gallinæ plûs pauper gravatur, quàm multùm dives gravaretur in mille marcis, & cùm in hâc materiâ multùm practicâ Theologi diversissimas ineant vias, aliis nimium rigorosè, aliis nimis laxè materiam gravis furti determinantibus; Hinc

QUÆR. III. Quæ sit materia furti gravis? 4.

R. Esse diversissimas hâc in re Doctorum sententias, quas refert *Dicast. L. 2. t. 2. d. 9. n. 17.* sed his omissis dico: Illa qualitas videtur esse materia gravis, & sufficiens ad peccatum mortale furti, quæ in unum diem sufficit ad sustentationem hominis, cui res ablata est, per sustentationem autem hîc intelligitur id, quo homo ad victum, amictum, & habitationem pro sola sua persona indiget; quia autem consideratâ cujusvis hominis conditione unus pro sustentatione plus requirit, quàm alter v. g. Rex plus, quàm Princeps, Princeps plus, quàm nobilis, aut mercator, & hi

hi plus, quàm plebei, hinc etiam major quantitas statuenda est respectu unius, quàm alterius; & in specie respectu Regis, & quorumvis etiam divitissimorum sufficient duo ducati, respectu Principis unus ducatus, respectu nobilis vel mercatoris valde divitis unus imperialis, respectu mediocre divitis medius, respectu rustici una tertia, & quarta pars, respectu pauperis unus solidus; quia hæc videntur respectu horum sufficere pro unius diei sustentatione. *Laym. Lib. 3. t. 3. p. 1. c. 1. n. 3. Spor. t. 5. c. 5. n. 29. La Croix. L. 3. p. 1. à n. 984. Mezger tr. 12. d. 40. a 1. n. 7. & in re consentiunt Angel. V. furtum n. 34. Sylv. q. 2. Lopez. p. 1. c. 92. Vasq. Valent. d. 5. q. 6. Ratio est, quia gravitas furti æstimanda est, tum ex damno illato, tum ex voluntate Domini ægrè ferentis rem sibi auferri, furtum enim est ablatio rei alienæ invito Domino; sed est grave damnum auferre rem æquivalentem sustentationi unius diei, sicut esset grave damnum, aliquem privare uno die victu, amictu, & habitatione, & Dominus quòdã hoc rationabiliter graviterque censetur invitus, daturque ei justa causa gravis tristitiæ, indignationis, ac solvendæ amicitiae, ergo.*

- §. *Objicies* 1. Duo ducati non videntur sufficere pro sustentando Rege uno die, ergo malè statuuntur pro materiâ gravis furti respectu Regis *Conf. 1.* Videtur irrationabile, si Rex propter amissionem duorum ducatorum graviter contristaretur, aut solveret amicitiam. 2. Rex debet potius velle amittere duos ducatos, quàm velle, ut proximus illos accipiendo graviter peccet, ergo non est rationabiliter invitus. *R. Ad 1. N. Ass.* nam loquimur de sustentatione solius personæ seclusa aulæ pompa. *ad 1. § 2. Conf. N. Ass.* Rex meritò indignatur, &

& invitus est etiam quòd ad duos ducatos, si enim tam notabilem summam furari liceat uni, licebit omnibus, quod cedit in gravissimum reipublicæ præjudicium; quòd fur peccet, ipsius malitiæ tribuendum est, nec idèò tenetur quis ei permittere rem suam, & certè si argumentum teneret, nullus quòd qualemcunque quantitatem posset esse invitus, imò quòd res esset notabilior, eò minùs deberet esse invitus, eò enim magis fur peccaret, quid absurdus?

Objicies 2. Solidus pauperis in communi æstimatione non plùs valet, quàm solidus divitis; *Conf. 1.* Pauper non habet majus jus in suum solidum, quàm dives in suum, ergò utriquè fit æqualis injuria, & æquale damnum, & per consequens æquale peccatum contra justitiam, etsi magis peccetur contra charitatem auferendo pauperi; ita *Wiggers, Neesen Henno &c.* qui pro materia gravis furti, ponunt sustentationem viri honesti pro uno die v. g. duos solidos. *Conf. 2.* Quia, quòd unus sit pauper, alter dives, est conditio furto merè extrinseca, quia furtum essentialiter consistit in ablatione rei alienæ, atq; qui solidum aufert à paupere, non plus accipit de re alienâ, quàm si acciperet à divite, ergo. *Accedit;* quòd aliàs furtum factum pauperi foret alterius speciei, quam furtum factum diviti. Quod videtur absurdum. *R. Ad 1. N. C.* damnum non tantùm judicatur ex valore, quem res ablata habet in æstimatione communi, sed etiam ex utilitate, quam adfert habenti, ergò cum solidus sit pauperi utilior, quàm diviti, cum pro eo possit habere congruam unius diei sustentationem, eum auferendo ei fiet majus damnum, & gravior injuria. *Ad Confirm. 1. R. dist.* pauper non habet majus jus, materialiter *Cono.*

formaliter *Nego.* jus formaliter spectatur secundum utilitatem, & necessitatem habentis, jus autem in unum solidum non est tam utile & necessarium diviti, quàm pauperi; cum per carentiam unius solidi pauper fiat multò miserabilior, quàm dives, ut constat ex q. 2. ideòque per ejus ablationem pauperi fiet major injuria. *Ad Conf. 2. R. diff.* conditio paupertatis est furto materialiter considerato extrinseca *Conc.* formaliter in ratione injurie & damni considerato, *Nego.* Furtum unius solidi à paupere est mortale, à divite solùm veniale, ideòq; distinguuntur specie morali, non autem specie physicâ, in quo nulla est absurditas, ut omnes fateri debent in furto levis & gravis materiæ.

7. *Inst. 1.* Qui homini diviti in famâ detrahit dicendo, v.g. de viro valde honorato, quòd sit fur vel mendax, non minùs, imò plùs peccat, quàm si id dicat de milite, vel alio homine exiguæ famæ, ergò etiam qui furatur diviti, non minùs, imò plùs peccat, quàm si furetur pauperi *R. N. conseq.* argumentum probat pro nobis, nam sicut in detractiõne non debet tantùm attendi, quid dicatur, sed etiam de quo, & cui, ex hoc enim augetur, vel minuitur damnum, sic & in materia furti, & sicut injuria major est de homine honorato dicere, quòd sit mendax, quia majus patitur damnum in famâ, sic major injustitia est furari solidum pauperi, quia majus damnum patitur in fortunâ.
8. *Inst. 2.* Si materia gravis respectu nobilis v.g. sit imperialis, ergò qui furatur imperialem minùs uno obulo, non peccabit mortaliter. *R.* Aliqui concedunt seq. ex eâ ratione, quia si maneat mortale, si desit unus obulus, ergò etiam

mane-

manebit mortale, si desint duo, ergo etiam si tres & sic deinceps, usque dum deveniam ad materiam certò levem, vel ad determinatum obulum, qui necessarius sit ad constituendum mortale. Alii *communius* negant sequelam, quia parvum pro nihilo reputatur, & Dominus moraliter censetur acutè invitus sive unus obulus plùs, sive minùs auferatur, quod non tenet, si desit pars notabilis v. g. una tertia.

QUÆR. IV. An & quando furtum in materia levi fiat peccatum mortale? 9.

R. Id fieri tribus præcipuè modis. 1. Per intentionem furandi, seu injustè acquirendi rem gravem, unde furtis assueti, quamvis rem levem furentur, plerumque tamen peccant mortaliter; quia ordinariè habent intentionem furandi, quantum possunt. Item qui injusto pondere, menfurâ, vel ulnâ intendunt se locupletare, in singulis defraudationibus etiam minimis peccant mortaliter, quia singulæ fiunt ex proposito acquirendi materiam notabilem, idem est de caupone, qui solet modicum aquæ vino admiscere. *Less. de just. L. 2. c. 12. d. 7.*

2. Fit grave per multiplicationem, non quòd 10.
multa furta levia simul sumpta faciant unum peccatum mortale, sed quòd illud furtum, quò ultinò completur materia gravis, sit peccatum mortale; quia conjunctum cum prioribus infert, & complet grave damnum: v. g. à divite ter furatus es solidum, ter peccâsti venialiter; si addas furtum quartum, hoc furtum est mortale, quia jam injuste accipis, & detines medium imperialem, quem suppono esse materiam gravem respectu mediocriter divitis; intellige nisi solidos priùs ablatos jam restitueris, vel

vel

- vel saltem usq; ad materiam levem restituere intendas, tunc enim non uniuntur in ratione gravis damni. *Sotus L. 5. q. 3. n. 3. Vasq. Valent. Salon. 22. q. 66. a. 6. & plures apud Sanch. Dian. Lug. d. 16. à n. 38.* Sed quid si pro nunc non possis tres solidos prius ablatos restituere, & tamen fureris quartum, per quem completur materia gravis? *R.* Si habes voluntatem saltem conditionatam attamen seriam priores solidos restituendi, si aliquando potueris, non peccabis mortaliter, quia nec approbas prius damnum, neque injustè detines materiam gravem, cum velis eam restituere, quando poteris; secùs si hanc voluntatem non habeas. Et hâc ratione conciliantur
11. *DD.* pro & contra sentientes. Quid denique si illato jam gravi damno iterum quid leve fureris ab eodem vel tertio? *R.* Si non habeas animum prius ablata restituendi saltem usque ad materiam levem, & tamen advertas ad hanc obligationem, peccas mortaliter toties quoties; quia vis augere, & de novo retinere materiam notabilem injustè ablatam, sive ab eodem, sive à tertio; si verò non advertas, peccas tantùm venialiter, ut per se patet. Quòd si res parvæ à diversis auferantur, requiritur ad mortale dimidio &, juxta *Lugo* duplo major materia; & ut primùm devenitur ad materiam notabilem, peccatur graviter: quamvis enim nulli fortè in particulari gravis fiat injuria, fit tamen communitati; vel saltem injustè detinetur res aliena notabilis cum gravi obligatione eam restituendi. *Sot. Lop. Salon. Navarr. Sanch. Less. Laym. Lug. L. cit. & plures cum Dicast. n. 64.*
12. 3. Si per leve quid detur causa gravis damni, ut si plures communi consilio, consentiunt, & proba-

probabilius etiam exemplo, se moveant, ut qui-
vis modicum vinum, modicam pecuniam aufe-
rat, paucas uvas decerpat, ita tamen ut simul
sumpta faciant materiam gravem, peccant sin-
guli mortaliter; quia singuli suo consilio vel ex-
emplo influunt moraliter in totum damnum; si
verò invicem se non moveant, non peccant gra-
viter rem levem auferendo, quamvis sciant ab
aliis rem levem vel gravem jam esse ablatam vel
auferendam. *Ratio est*, quia tunc non sunt cau-
sa neque physica neque moralis damni ab aliis
illati, sed tantum illius, quod ipsi inferunt. *Sotus* 4. de just. q. 7. a. 3. *Medina*, Less. l. 2.
c. 12. d. 9. *Salon.* q. 2. a. 7. *Sanch.* l. 7. mor. c.
21. nu. 22. *Lug.* n. 55. *La Croix* n. 1001. *Sed*
dicat; Qui vulnerato infligit leve vulnus, ex
quo moritur; item qui ferè ebrio præbet ulti-
mum haustum ex quo inebriatur, peccat mor-
taliter: ergo etiam qui post levia furtiva per alios
facta superaddit novum, per quod completur
damnum grave. *R. N. C.* mors, & ebrietas
consistunt in indivisibili, puta in privatione vitæ
& rationis, & ante ultimum vulnus (idem est
de ultimo haustu respectu ebrietatis) nequidem
pars mortis exitit, sed tota mors seu vitæ pri-
vatio sequitur post vulnus ultimum; & ideo
quamvis priora vulnera etiam tanquam concou-
sæ disponant ad mortem, tamen tota mors
moraliter tribuitur vulnerationi ultimæ; econ-
tra damnum grave v. g. imperialis ablatum non
consistit in indivisibili, neque totum sequitur
ad ultimum furtum, quod suppono esse unius
v. g. solidi, sed major ejus pars jam præcessit,
& causata est per alios absque influxu ultimi
furtuli; & certè si paritas teneret, magis pec-
caret,

carer, qui furatur ultimum solidum, quàm qui furatus est priores septem; suppono enim hos respectu hominis valde divitis esse materiam levem, imperialem verò esse materiam gravem, consequens autem quis admittet?

14. 4. Auferens rem exiguam v. g. florem rarum & singularem, monetam cupream, sed valde antiquam & charam, primos fructus ex arbore speciali affectu expetitos ad honorandos v. g. amicos, vel offerendos Ecclesiæ, ex quorum amissione prævidet, Dominum graviter contristandum, & ità fore invitum, ac si res magni momenti fuisset ablata, peccat mortaliter, non quidem contra justitiam, quia nullum grave damnum infert in rebus fortunæ ut suppono; sed contra charitatem propter gravem tristitiam & molestiam alteri immerito causatam, & si prævideat propterea lapsurum in blasphemias, vindictas, etiam peccat peccato scandalii. *Less. Layman, Sporer l. c.*
15. 5. Si plures servi jussu Domini auferant, vel singuli iniquè consumant exiguum quid, quamvis ipsi non peccent mortaliter, si se invicem non excitent, vel moveant; Dominus tamen postquam à servis simul sumptis materia gravis accepta vel consumpta est, peccat mortaliter; quia mandando est causa moralis totius damni.
16. 6. Qui multoties parva, sive ab eodem, sive à diversis auferendo, complevit materiam gravem etiam inadvertenter & absque intentione ditescendi, vel magnam summam acquirendi; tenetur eam sub mortali restituere, etsi non peccaverit mortaliter, quia totum damnum seu omnes partes damni scienter intulit; idque certum est, si res accepta adhuc in se, vel in æqui-

æquivalenti existat; alias enim injustè detineret rem alienam notabilem, ut dicam suo loco.

7. Si per longa intervalla singulis v. g. mensibus modicum quid præsertim à diversis auferatur, id juxta plures non coalescit in unum grave furtum; sed verius est, tandem coalescere: quia maner damnum datum, & obligatio restituendi, & quodquid per vices accedit, auget prius damnum & obligationem restituendi, & materia cum tempore posset fieri valde gravis. Unde Innoc. XI. meritò damnavit prop. 38. *Non tenetur quis sub penâ peccati mortalis restituere, quod ablatum est per pauca furta, quantumcunque sit magna summa totalis.* Requiritur tamen dimidio, vel duplo major materia, prudentis judicio metienda, quia domini ejusmodi furta minùs sentiunt, & minùs sunt invitati. *Tamb. L. 8. t. 2. c. 3. La Croix n. 1011.*

C A S U S XXX.

De Furtis Conjugum.

K Andria materfamilias querit ex Confessario.

1. *An ipsa, vel domestici aliquid in scio marito surripientes peccent, & qua hic sit materia gravis.* 2. *Ad quem spectet dos, bona paraphernalia, antiphernalia, superlucrata.* 3. *An maritus bona dilapidans, aut uxor surripiciens teneantur ad restitutionem.* 4. *Quid liceat uxori, si maritus sit absens, fatuus, vel non det medicinas, eleemosynas, ornatus muliebres &c.* 5. *Quid si maritus sit dives.* 6. *Quid si maritus rogatus facile consentiret, aut ipsa acquisivit ex parsimonia.* 7. *An excuset larga dos ab uxore allata.* 8. *An marito bona communia vel dotem dilapidante uxor possit*
uti